



Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 11348/2023
24.04.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Мирјане Андријашевић, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Владимир Алишић, адвокат из ..., против туженог ББ из ..., чији је пуномоћник Предраг Пантелић, адвокат из ..., ради утврђења и исплате, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 3009/22 од 14.12.2022. године, у седници одржаној 24.04.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиље изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 3009/22 од 14.12.2022. године у преиначујућем делу.

ОДБИЈА СЕ захтев туженог за накнаду трошкова одговора на ревизију.

Образложење

Пресудом Основног суда у Старој Пазови – Судска јединица у Инђији П 171/19 од 18.04.2022. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен евентуални тужбени захтев, па је обавезан тужени да тужиљи на име повреде нужног наследног дела на непокретностима уписаним у Листу непокретности ... (сада ...) КО ..., исплати износ од 401.403,50 динара са законском затезном каматом у висини референтне каматне стопе НБС увећане за 8% поена почев од дана доношења првостепене пресуде до исплате и да тужиљи исплати трошкове парничног поступка у износу од 209.406,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован већи део евентуалног тужбеног захтева тужиље за износ од још 522.752,72 динара (као разлике између досуђеног износа од 401.403,50 динара до траженог износа од 924.156,22 динара), са законском затезном каматом у висини референтне каматне стопе НБС увећане за 8% поена почев од дана доношења првостепене пресуде до исплате, као и за накнаду трошкова парничног поступка у износу од 219.844,00 динара (као разлике између досуђеног износа од 209.406,00

динара до траженог износа од 429.250,00 динара). Ставом трећим изреке, одбијен је у целисти као неоснован главни тужбени захтев тужиље.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 3009/22 од 14.12.2022. године, ставом првим изреке, одбијена је жалба тужиље, а усвојена жалба туженог, преиначена је првостепена пресуда у усвајајућем делу, као и у делу одлуке о трошковима парничног поступка, тако што је одбијен евентуални тужбени захтев којим је тражено обавезивање туженог да тужиљи на име повреде нужног наследног дела на непокретностима уписаним у Листу непокретности ... (сада ...) КО ..., исплати износ од 401.403,50 динара са законском затезном каматом у висини референте каматне стопе НБС увећане за 8% поена почев од доношења првостепене пресуде 08.04.2022. године до исплате, а тужиља обавезана да туженом на име парничних трошкова исплати износ од 340.125,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате, а потврђена у делу којим је одбијен евентуални тужбени захтев. Ставом другим, изреке, обавезана је тужиља да туженом на име трошкова другостепеног парничног поступка исплати износ од 18.000,00 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену у преиначујућем делу, ревизију је благовремено изјавила тужиља, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужени је дао одговор на ревизију, уз захтев за накнаду трошкова поступка.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. у вези са чланом 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени Гласник РС“ бр. 72/11 ... 10/23) Врховни суд је оценио да је ревизија неоснована.

У поступку доношења побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, баба тужиље ВВ (умрла ...2012. године) и деда тужиље ГГ (умро ...2013. године) имали су два сина: сада пок. оца тужиље који је преминуо пре родитеља (...2012. године) и туженог. У време смрти, тужиљини баба и деда нису имали имовине на своје име (која чињеница није била спорна међу странкама), јер су њоме располагали у корист својих синова за живота (уговорима о поклону). Најпре су 1974. године купили на име оба сина (отац тужиље је тада био малолетан) кат. парцелу ... КО ... са једнаким уделима (уговор о купопродаји оверен пред надлежним судом 03.12.1975. године) и на истој са старијим сином – овде туженим саградили кућу и остале објекте који се налазе на тој кат. парцели (... улица ... бр. ...). Новац за изградњу дао је деда тужиље. На основу договора који је постојао у породици, отац тужиље је 1984. године поклонио брату – овде туженом својих 1/2 идеална дела на овој кат. парцели (уговор о поклону оверен пред надлежним судом 26.09.1984. године). Тужени се потом уписао у Листу непокретности ... КО ... као власник са 1/1 куће и осталих објеката у ... (улица ... бр. ...) постојећих на предметној кат. парцели. Након тога, 1984. године баба и деда тужиље поклонили су оцу тужиље кућу у ... (улица ... бр. ...) и три кат. парцеле које су чиниле окућницу: .../... површине 55

м2, .../... површине 23 ара 62 м2 и .../... површине 43 м2, уписаних у зкул ... КО ... (уговор о поклону оверен код надлежног суда 26.09.1984. године).

Тужени (који је живео у заједничком домаћинству са родитељима) обрађивао је, са оцем, пољопривредно земљиште у власништву родитеља и старао се о њиховим потребама. Након што им је млађи син оболео, баба и деда тужиље су ради обезбеђења неге у старости поклони старијем сину – овде туженом своје пољопривредно земљиште, отац укупно 15 кат. парцела, а мајка 2 кат. парцеле (уговор о поклону од 16.08.2012. године, оверен код надлежног суда под Ов .../...). Овај уговор о поклону послужио је туженом за упис права својине у његову корист на предметним кат. парцелама у Листу непокретности ... КО ... (сада Лист непокретности ... КО ...). Тужени је у целости сносио трошкове сахрана свог брата (оца тужиље) и родитеља (бабе и деде тужиље) и издавања свих подушја. Након смрти оца тужиље, расправљана је његова заоставштина коју је чинило право својине на кући у ... (улица ... бр. ...) и три кат. парцеле које чине окућницу (уписаних у Лист непокретности ... КО ...), на којој је за наследнике оглашено његово троје деце са по 1/3 идеална дела (међу којима и тужиља).

Вештачењем преко вештака грађевинске, економско финансијске и пољопривредне струке утврђено је да је тржишна вредност поклоњених некретнина на дан 16.08.2012. године (у време закључења предметног уговора о поклону пољопривредног земљишта између бабе и деде тужиље као поклонодаваца и туженог као поклонопримца), износила и то: некретнина у ..., улица ... бр. ... (који су баба и деда тужиље поклонили оцу тужиље 1984. године) 6.825.550,33 динара као противвредност износа од 58.099,18 евра; некретнина у ..., улица ... бр. ... (којом су баба и деда тужиље стамбено обезбедили туженог 1979. године) 1.878.131,61 динар као противвредност износа од 15.986,82 евра, а пољопривредног земљишта, Лист непокретности ... (сада ...) КО ... (који су баба и деда тужиље поклонили тужено предметним уговором о поклону 2012. године) 12.319.240,20 динара. Просечна тржишна вредност трошкова сахране и издатих подушја оцу, баби и деди тужиље износила је 6.825.550,33 динара као противвредност 5.572,06 евра (налаз и мишљење вештака економско финансијске струке-друга варијанта коју је првостепени суд прихватио).

Код овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је одбио главни тужбени захтев (стварно правне природе), а делимично усвојио евентуални тужбени захтев (облигационо правне природе), с позивом на чланове 42. и 48. Закона о наслеђивању, налазећи да је учињеним уговорима о поклону повређен нужни наследни део тужиље предметним уговором о поклону пољопривредног земљишта из 2012. године за износ од 403.015,56 динара (очигледном омашком у рачунању и писању наведено 401.402,50 динара), који јој је досудио, а преко тог износа до укупно траженог износа од 924.156,22 динара одбио, као неоснован (прецизиран на рочишту од 14.12.2021. године). Закључио је да оставинску масу пок. бабе и деде тужиље чини разлика вредности поклоњеног пољопривредног земљишта туженом (по предметном уговору о поклону из 2012. године) од 12.319.240,20 динара и поклоњене куће (укључујући и три кат. парцеле) оцу тужиље (по уговору о поклону из 1984. године) од 6.825.550,33 динара, што износи 5.493.689,77 динара (очигледном омашком у писању наведено 5.493.689,87 динара). Сходно томе, нужни удео тужиље од 1/12 дела оставинске масе представља номинално износ од 457.807,48 динара (услед очигледне грешке у рачунању и писању наведено 455.976,25 динара). Од овог износа одузео је трошкове сахране оца тужиље, као и бабе и деде тужиље, са свим подушјима, у износу

од 54.791,92 динара (услед очгледне омашке у рачунању и писању наведено 54.572,75 динара) као 1/12 дела износа од 657.503,08 динара (у варијанти налаза вештака коју је прихватио), које трошкове је у целости сносио тужени, са којим уделом је тужила као нужни наследник у обавези да учествује, дошавши тако до износа од 403.015,56 динара.

Другостепени суд је, с позивом на чланове 39. ставови 1. и 3., 40. ставови 1., 2. и 3., 42. и 48. Закона о наслеђивању, закључио да је неприхватљив методолошки обрачун на основу којег је првостепени суд извео закључак да је нужни наследни део тужиље повређен предметним уговором о поклону од 16.08.2012. године. Другостепени суд је био става да приликом овог обрачуна треба узети у обзир и вредност поклона непокретности који је деда тужиље првобитно учино туженом 1974. године (дајући новац за куповину плаца на име оба сина на коме је саграђена кућа у ..., улица, пошто је плац првобитно купљен на име обојице синова, а млађи син – отац тужиље је свој сувласнички део поклонио туженом. Према том обрачуну, укупна вредност некретнина које су биле предмет поклона између сада бабе и деде тужиље као поклонодаваца, с једне стране, и њихових синова: сада пок. оца тужиље и овде туженог износи укупно 21.022.922,14 динара (вредност поклоњених некретнина оцу тужиље 6.825.550,33 динара, вредност некретнине у којима живи тужени 1.878.131,61 динар и вредност пољопривредног земљишта поклоњеног туженом износи 12.319.240,20 динара). Утврђени удео од 1/12 идеалних дела тужиље у односу на тако утврђену укупну вредност некретнина које су њени деда и баба (по оцу) поклонили синовима износи 1.751.910,17 динара, док вредност поклона њеном оцу, уместо кога она долази на наслеђе, износи 6.825.550,33 динара, тако да је вредност раније извршеног поклона њеном оцу већа од вредности њеног нужног наследног дела па нема повреде нужног дела, због чега је преиначио првостепену пресуду у усвајајућем делу евентуалног тужбеног захтева и одбио га као неоснован.

По оцени Врховног суда другостепена пресуда у побијаном делу заснована је на правилној примени материјалног права.

Према члану 39. став 1. Закону о наслеђивању, нужни наследници су оставиочеви потомци, усвојеници и њихови потомци, брачни друг, родитељи, усвојилац, браћа и сестре, дедови и бабе и остали преци; при чему нужни наследник може бити само онај који по законском реду наслеђивања позван на наслеђе (став 2.). Према члану 40. став 1., нужним наследницима припада део заоставштине којим оставилац није могао располагати који се назива нужним делом; нужни део потомака, усвојеника и његових потомака и оставиочевог брачног друга је половина, а нужни део осталих нужних наследника је 1/3 дела који би сваком од њих припао по законском реду наслеђивања (став 2.); а ако нужни наследник не може или неће да наследи, његов нужни део не прираста осталим нужним наследницима (став 3.).

Према члану 48. став 1. Закона о наслеђивању, утврђивање вредности заоставштине на основу које се израчунава нужни део врши се тако што се најпре пописује и процењује целокупна имовина коју је оставилац имао у тренутку смрти, заједно са свим његовим завештајним (тестаменталним) располагањем, свим његовим потраживањима, па и оним према неком од наследника, изузев очигледно ненаплативим (став 1.); од тако утврђене вредности одбија се износ оставиочевих дугова, као износ трошкова пописа и процене заоставштине и уобичајених трошкова

његове сахране (став 2.); тако добијеном остатку додаје се вредност свих поклона које је оставилац ма на који начин учинио неком од законских наследника, независно од тога ком наследном реду припадају и да ли могу и хоће да наследе, као и вредност поклона за које је оставилац наредио да се наследнику не урачунају у његов наследни део (став 3.); коначно, свему томе додаје се вредност поклона коју је оставилац у последњој години свог живота учинио онима који нису законски наследници.

Према члану 50. Закона о наслеђивању, поклоном се сматра свако одрицање од права, па и одрицање од наслеђа у корист одређеног наследника, отпуштање дуга, оно што је оставилац за живота дао наследнику на име наследног дела или због оснивања или проширења домаћинства или обављања занимања, као и свако друго бесплатно располагање. Према члану 51. овог закона, при процењивању поклона цени се вредност поклоњене ствари у тренутку утврђивања вредности заоставштине, али према њеном стању у време када је поклоњена. Према члану 60. став 1., исплату новчане противвредности, односно смањења завештаних располагања и враћања поклона могу захтевати нужни наследници.

Из цитираних законских одредби произилази да је нужни део повређен ако је вредност оставиочевих завештајних располагања и поклона учињених нужном наследнику или лицу уместо кога овај долази на наслеђе мања од вредности наследниковог нужног дела.

У конкретном случају, деца пок. оца тужиље (који је преминуо пре својих родитеља) по праву представљања (члан 10. Закона о наслеђивању) имају право на наслеђе имовине бабе и деде (по оцу) са по 1/6 дела њихове заоставштине (што чини укупно 1/2 идеална дела), следом чега нужни наследни део сваког од њих износи по 1/12 дела утврђене вредности заоставштине. Како је утврђено да баба и деда тужиље, на чије наслеђе тужиља полаже право по праву представљања иза смрти свог оца сада пок. ДД (који је преминуо пре својих родитеља), у тренутку смрти нису имали имовине на своје име, јер су свом имовином располагали за свог живота у корист својих синова путем уговора о поклону (више уговора о поклону у периоду од 1974. до 2012. године), није било услова да се у смислу члана 48. став 1. Закона о наслеђивању попише и процени њихова целокупна имовина коју су имали у тренутку смрти, заједно са свим њиховим завештајним располагањем (завештајних располагања није било) и свим њиховим потраживањима (није утврђено да су имали било каква потраживања према било коме, па ни према неком од наследника). С друге стране уобичајене трошкове сахране бабе и деде тужиље и издавања подушја (дугови оставиоца) сносио је тужени, а вештачењем је утврђена висина ових дугова (по особи износи 219.167,69 динара, укупно за бабу и деду износи 438.335,38 динара). У таквој ситуацији, овако утврђеном остатку у смислу члана 48. став 2. Закона о наслеђивању додаје се вредност свих поклона које су деда и баба тужиље (по оцу) ма на који начин учинили неком од законских наследника, независно од тога којем наследном реду припадају и да ли могу и хоће да наследе, као и вредност поклона за које оставилац наредио да се наследнику не урачуна у наследни део, као и вредност поклона које су у последњој години свог живота учинили онима који нису законски наследници (о тако учињеним поклонима није било доказа).

Међутим, правилна примена члана 48. Закона о наслеђивању захтева да се на вредност остатка од 438.335,38 динара (дугови оставилаца по основу трошкова сахране

и подушја), дода укупна вредност свих учињених поклона од стране бабе и деде тужиље њиховим синовима (како то правилно сматра другостепени суд) од укупно 21.022.922,14 динара (вредност поклона учињеног оцу тужиље у износу од 6.825.550,33 динара 1984. године, вредност поклона учињеног туженом 1974. године у износу од 1.878.131,61 динара и вредност пољопривредног земљишта поклоњеног туженом 2012. године у износу од 12.319.240,20 динара), јер би те некретнине, да они нису располагали њима путем уговора о поклону у корист својих синова чинили њихову заоставштину, што све чини износ од укупно 21.461.257,52 динара, па би вредност нужног наследног дела тужиље од 1/12 дела износила 1.788.438,12 динара (а не 1.751.910,17 динара како то погрешно сматра у овом делу другостепени суд), док вредност поклона учињеног оцу тужиље уместо кога она долази на наслеђе износи 6.825.550,33 динара што значи да је вредност тако учињеног поклона оцу тужиље знатно већа од вредности њеног нужног наследног дела.

Стога и по оцени Врховног суда, учињеним уговором о поклону од 16.08.2012. године, којим су баба и деда тужиље поклонили туженом укупно 17 кат. парцела које представљају пољопривредно земљиште (отац 15 парцела а мајка 2 парцеле) није дошло до повреде нужног наследног дела тужиље.

Супротно наводима ревизије, приликом утврђивања да ли је дошло до повреде нужног наследног дела судови се морају кретати у границама релевантних законских прописа користећи се методологијом обрачуна прописаном Законом о наслеђивању, коју је могуће применити само у оној мери уколико су, имајући у виду правило о терету доказивања, парничне странке доказале све битне чињенице од значаја за примену таквог методолошког приступа, а у овом случају терет доказивања је био на страни тужиље. Изведеним доказима тужиља у смислу члана 231. ЗПП није доказала да је иза бабе и деде остала било каква имовина која би могла бити предмет обрачуна, укључујући и било каква потраживања.

На основу члана 414. став 1. ЗПП Врховни суд је одлучио као у ставу првом изреке, а као правилну је потврдио и одлуку о трошковима поступка јер донета у складу са одредбама чланова 153. став 1., 154. и 163. ставови 1. – 4. ЗПП.

Захтев туженог за накнаду трошкова одговора на ревизију је одбијен, јер није био нужен за вођење ревизијског поступка, због чега је на основу члана 165. ЗПП, одлучено као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија
Мирјана Андријашевић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић